

MIGUEL GILA

La reflexiva seriositat de l'humorista

Quan vàrem néixer els qui ara som assenyada gent de cinquanta anys, ell ja feia la guerra al costat de la República. Era només un vailet ple d'il·lusions i d'esperança que tenia molt clar per quins ideals val la pena jugar-se la vida a les trinxeres. Li tocaren les de perdre, com a tants i tants que havien agafat les armes en defensa de les llibertats de l'home, i conegué aspres presons on als vençuts se'ls consideraria carn de represàlia. En reintegrar-se a la conducta civil, després d'un servei militar obligatori de quatre anys —a repèl jurà la bandera contra la qual havia combatut—, el jove Miguel ja té decidit quin és l'ofici que d'ara endavant exercirà: el d'humorista. Vegeu si en fa, de temps, de tot això, i Gila, ara amb unes vivències humanes i professionals extraordinàries, torna a ser entre nosaltres perquè sempre tindrà alguna cosa a dir, i el seu missatge també sempre serà vàlid.

El rostre circumspecte de l'humorista és un autèntic contrast amb el que ocorre quan surt a escena. Llavors el públic es recargola de riure amb la seva actuació, amb les seves expressions i tics, amb els seus posats tan genuïns i irrepetibles.
Foto: Jordi Soler.

JORDI SOLER

Parla de tot amb la mateixa calma, mai no altera el ritme del discurs i amb prou feines si es mou o gesticula; algun canvi de postura per si se li adorm un braç, potser. Quan acaba de dir allò que convenia, fa punt i a part, sense cap altre afegit que allargui la resposta. Mai no dubta ni s'entreté en lentes exploracions de la memòria, i és concret, precís, clar, però de cap manera telegràfic. Alhora, tampoc no fa humor mentre dura l'entrevista, perquè això és matèria d'escenari, o de llibre, o d'obra de teatre, i Miguel Gila és una persona que ara conversa amb algú que transcriurà allò que diu, cadascun dels criteris que rubrica.

—Vostè ha viscut catorze anys a l'Argentina, temps que li deu haver permès conèixer a fons el món de l'espectacle. D'allí ens sorprèn, si es jutja per les pel·lícules que s'han vist no fa gaire per televisió, la manera, l'estil dramàtic dels actors, que actuen sense divisme i amb una naturalitat tan espontània que no sembla que estiguin representant, sinó que visquin les escenes. Com s'ho fan?

—Els actors argentins tenen un nivell *actoral* molt considerable, i sempre estan estudiant —perquè a l'Argentina s'estudia molt—, per més experiència i coneixements que tinguin. Allí no es dóna el teatre frívol o aquell tipus d'actor que es limita a dir la lletra un cop l'ha après. L'Argentina és un país inquiet i amb una gran cultura.

—És curiós, però tothom que hi ha viscut, quan torna parla del país i d'aquella gent amb un entusiasme que fins i tot podria semblar-nos exagerat. Són justos tots els elogis que se'n fan?

—Jo crec que la gent és una meravella. Són afectuosos, no saben què és l'enveja, no tenen... en fi, gran quantitat de defectes que, per desgràcia, són propis del continent euro-

peu. Per a mi, Europa és una vella decrepita, absorbida per una societat de consum en la qual a les persones els preocupa més tenir que no pas ser, i on hom consumeix més elements de confort que no cultura. Aquí la gent és molt poc aficionada al diàleg perquè li agrada més el monòleg, i després els espanyols tenim una gran xacra, com el dependre d'Europa per una banda, i que ens estirin els peus des d'Àfrica per l'altra. Llavors no ens resulta gens fàcil adquirir una personalitat definida, saber si de veritat som europeus o som africans o... és clar, després de tants anys de dominació àrab, em sembla que tenim molt a veure amb els àrabs!».

—Parlem de les seves coses, senyor Gila. Per exemple, el tema de la guerra és una constant en la seva obra, i no només l'oral, sinó també la gràfica, aquells acudits que publicava a *La Codorniz* en l'època gloriosa del setmanari. És clar, vostè va fer la guerra i la va perdre, però aclari'm l'episodi de l'afusellament, perquè es deia que Franco ordenà que l'afusellessin, oi?

—«No, Franco no. Van ser els moros de la tretzena divisió del general Yagüe. Franco devia ser en algun altre lloc comandant tropes, perquè això va passar cap a finals del 38».

—Eren perillosos, els moros?

—«Home, sí! Fixi's que quan s'ocupava una localitat, els donaven un quart d'hora perquè saquegessin, i durant aquests quinze minuts podien violar dues o tres dones, robar el que fos i fer el que els vingés de gust. Això implicava, endemés de violacions i robatoris, afusellaments, també, o qualsevol altra cosa. El que passa és que vaig tenir sort, perquè anaven borratxos i els era difícil afinar la punteria».

—Està parlant-me d'uns fets que estan a anys llum de l'humor, i que són tràgics per a les víctimes i vergonyosos per als qui ho permeteren. I vostè els

ha viscut molt directament, de manera que li haig de preguntar de què li ve a Miguel Gila ser humorista.

—«Jo era mecànic d'aviació des que, als catorze anys, n'havia començat l'aprenentatge, però de molt petit tenia afició pel dibuix i la pintura, i crec que llavors jo ja era humorista encara que no ho fos professionalment».

—Per què se li va ocórrer pujar a l'escenari?

—«Perquè a més de dibuixar i publicar a *La Codorniz*, també escrivia. Escrivia monòlegs i diàlegs, i això em donava l'oportunitat de representar-los en un escenari».

—Sí, és clar, és lògic. I com i en quin grau aquest humor dibuixat, i escrit i interpretat, participa de les conseqüències de la guerra?

—«Miri, el meu humor està condicionat per la guerra i per un gran rancor envers tots aquells que organitzen les guerres i tots aquells que justifiquen la seva professió sacrificant la vida dels soldats, que no són professionals».

—De tota manera vostè va anar voluntari al front.

—«Sí, sí, i quan només tenia disset anys».

—No se li va ocórrer pensar que potser perdrien?

—«No, de cap de les maneres! Jo sempre pensava que guanyaríem la guerra, perquè és molt difícil vèncer un poble en armes. Ara, jo dic que si les guerres fossin com el futbol, que es juga a dos partits, si allò es repetís i Franco no pogués comptar ni amb la *Legión Cóndor* ni amb l'ajut de la *Luftwaffe* i totes aquelles tropes alemanyes i italianes que el van ajudar, és molt possible que no tornés a fer-se amb la victòria. La guerra la varen guanyar els nazis i es feixistes italians».

—Això no ho han dit pas ells.

—«Doncs va ser així, perquè sense ells Franco no ens guanya ni en broma!».

—I què va passar en acabar la guerra?

—«Com que què va passar?».

—A vostè, volia dir.

—«Ah, quan va acabar jo em trobava en un camp de presoners, i després vaig anar a la presó de Carabanchel, i d'allí a Torrijos, on per cert tenien Miguel Hernández. En sortir-ne, ben aviat em cridaren a files, perquè resulta que jo pertanyia a la lleva del 40 de zona liberada. Res, quatre anys de servei militar, només!».

—Sembla un sarcasme, això de veure's obligat a fer la mili després d'haver fet la guerra!

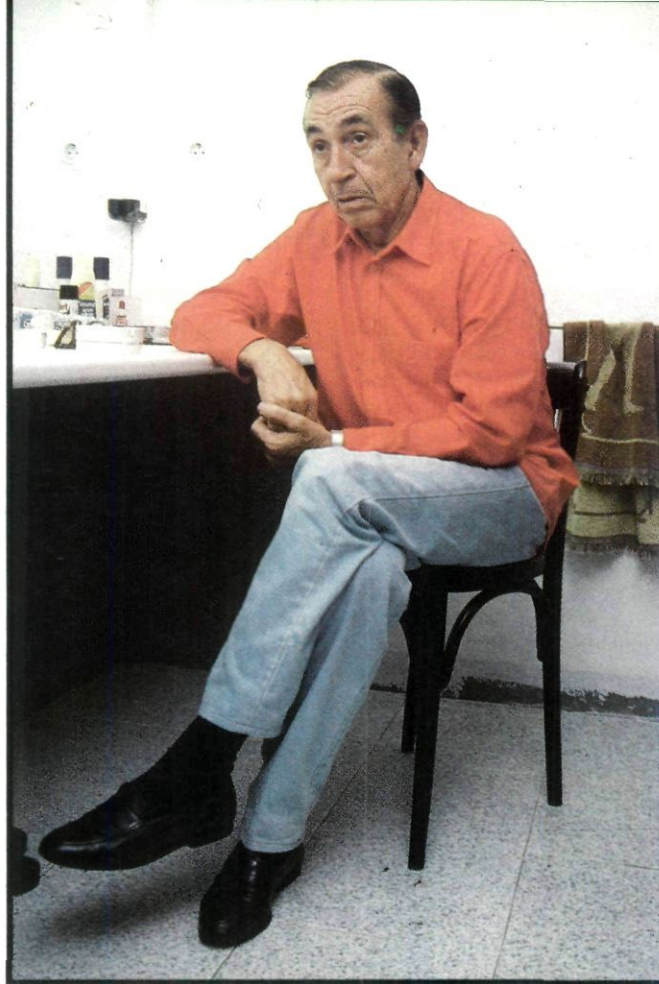
—«I el pitjor de tot és haver de jurar una altra bandera, havent jurat primer la de la República! A més, obligat a fer-ho per la força i violentament».

—Canviem de tema, passem al temps present. Com troba Miguel Gila l'humor d'aquí quan torna de l'Argentina? O, millor dit, quin judici li mereix el fet que d'un temps ençà hagin desaparegut gairebé totes les poques revistes d'humor que hi havia?

—«Això és un problema de manca de mecenes. Cap humorista dels que dibuixem o escrivim, amb el que es paga aquí, pot ser capaç d'armar una revista. Llavors hauria d'haver-hi un mecenes, un patrocinador que s'arrisqués a finançar una revista d'humor, reunir tots els humoristes...».

—També es podria pensar que la situació actual, de democràcia consolidada, ha bandejat aquells setmanaris combatius que es justificaven durant la dictadura.

—«Home, és clar, això era un incentiu, un estimulant! Jo ho sé per què col·laboro diàriament a *Diario 16*, i em costa molt trobar una motivació, perquè... bé, es pot criticar, per exemple, la Seguretat Social, la delegació d'Hisenda, etcètera. Hi ha moltes coses que són criticables, però no concretament a un govern que, ho faci bé o ho faci malament, és un govern demo-

«Jo no crec en la ideologia dels polítics, perquè d'alguna manera sempre busquen dur les regnes d'un país per treure'n algun profit personal»

GILA

Gila és un home que proclama el seu republicanisme, el seu amor per la llibertat, el seu menyspreu per tots aquells que condicionen o violenten amb arguments de patriotisme el jovent, que es veu en l'obligació de fer el soldat.
Foto: Jordi Soler.

a París una exposició d'humoristes d'arreu del món amb l'únic tema de Franco i el franquisme, i llavors allí es veia que hi havia una motivació, en aquells dibuixos, no? Perquè resulta que existia algú en qui acarriar-se».

—De tota manera, l'exposició tenia un caràcter, diguem-ne, retrospectiu. Franco ja no hi és.

—«Sí, però jo dic que és mort i no és mort, alerta! Del franquisme en queden moltes seqüeles, encara, per desgràcia. És mort de cos, però patim ara mateix unes conseqüències que són aquí...», hi ha molta gent que el porta dintre el cap, i em sembla que caldran dues generacions perquè entri del tot en l'oblit».

—Vol dir que hauran de desaparèixer aquells que hi convisquen?

—«No, no només els que hi han conviscut. Queda la lliçó que han donat alguns contemporanis del franquisme, que té molt a veure amb el nazisme, i tenim un tipus de jovent pro nazi».

—És cert, comencen a alarmar els moviments neonazis a Alemanya, els neofeixistes a Itàlia..., els seguidors de Le Pen a França.

—«Bé, tot està relacionat, tot va lligat. Mussolini, Franco, Hitler..., hi ha un context unitari, o polític-unitari, el que és una dictadura, vaja. I s'està produint a l'Amèrica Llatina, on tenim l'exemple de Xile, on hem tingut l'exemple de l'Argentina, de Paraguai i d'altres països que d'alguna manera han agafat el nazisme com a llibre de text».

—Abans ha dit que a Espanya encara es vivia un romàntic franquista, i no hi ha dubte que les bases americanes en són un, i dels més greus, perquè es tracta d'enclaus militars d'una potència estrangera que, endemés, és la més forta del món. I tothom sap que la Casa Blanca coacciona, fa xantatge o intervé militarment sense gaires escrúpols allí on li

cràtic. Miri, jo recordo que un humorista alemany va dir en certa ocasió, quan Hitler tenia ja tot el poder: «En aquest país tot allò que no és obligatori està prohibit!». I és així, què hi farem! Però si no tens al davant un enemic molt definit i identificat, és bastant difícil combatre. És com anar a una guerra i trobar-te que al davant, en lloc d'enemics, hi tens espantaocells o estaquirotos».

—Potser ens hem acostumat massa a considerar l'humor com una arma i passi això que diu, que sense enemic no tens possibilitat de lluitar. Però l'humor en si i per ell tot sol, em sembla, pot tenir absoluta validesa, sense que calgui usar-lo sistemàticament com una eina de combat.

—«Sí, però si ara l'humor no té una identificació crítica sobre algun aspecte social, o ideològic, o polític, tampoc no té sentit. Per exemple, l'humor que es feia a *La Codorniz* era un humor de l'absurd, sense cap tipus de compromís polític. En canvi, a *Hermano Lobo*, ja era més àcid, més contra la situació política del moment. Ara mateix... bé, fa cosa de tres o quatre mesos, se celebrà

convingui. Aleshores les bases podrien actuar com una espasa de Dàmocles sobre el govern espanyol, un govern que vostè mateix ha qualificat de democràtic, però que ha de satisfer...

—«Miri, miri! Aquí es dona un tipus de política pendular, on es manipula tot allò de caràcter econòmic, és a dir, el capitalisme, amb unes maneres de tipus democràtic i fins esquerranós. Llavors estem en una mena de balança o en un pèndol, si vol. Així ocorre que Felipe González tan aviat va a Nicaragua a entrevistar-se amb Ortega com a Whashington per veure el senyor Bush. O sigui que practica una política que, en ser pendular, no pot estar definida ideològicament».

—Però el programa del PSOE té, o sembla que té, un contingut ideològic d'una certa consistència.

—«Sí, però jo no crec en la ideologia dels polítics; jo crec que els polítics són aquí perquè tenen alguns interessos, i que alguna cosa de profit n'han de treure, de sostenir les regnes d'un país, d'això no en tinc el més mínim dubte. I és que polítics amb ideologia, em sembla que ben pocs n'hi ha, si és que n'hi ha algun, vaja! S'està fent una política com la dels anglesos o la dels americans, que és aparentment patriòtica... i fixi's, a mi la paraula «pàtria» no m'agrada gens ni mica, perquè té un sentit militarista, no? És allò del vailet que va a fer el servei i li diuen que s'ha de sentir patriota, que ha de jugar-se la vida per la bandera, que no és res més que un drap amb coloraines. Però bé, d'alguna manera les banderes són molt significatives en la vida dels pobles, i quanta gent no mor per les banderes; quanta gent no es baralla i es mata per elles! Oh, i no per raons patriòtiques només, perquè miri què passa amb l'esport, que els colors d'una samarreta tenen el valor d'una bandera!»

—És cert, però vostè, i perdoni que tornem a la guerra civil, bé va sortir a defensar una bandera, i aquesta bandera era el símbol d'una pàtria.

—«No, perquè hi havia una modificació, hi havia un color morat que era símbol de la llibertat. O sigui que en aquella bandera hi havia el vermell de la sang, el groc de l'or, de la riquesa d'un país, i el violeta que significava la llibertat. I jo conservo una bandera republicana perquè és la que estimo i reverencio, i no només pel simbolisme, sinó també perquè em transporta a la «meva» república».

—Diguí'm: quina resposta ha trobat Gila al seu espectacle *Déjenme que les cuente?*

—«Ha estat una sorpresa molt grata, perquè jo esperava tenir èxit, però no en la mesura en què s'ha produït. És a dir, més enllà que el públic ho passi molt bé, hi ha un fet que m'emociona, i és l'afecte, l'estima de la gent envers la meva persona. I això em compensa de la indiferència dels mandataris i dels poderosos del país, no? I un vuitanta per cent del públic és gent jove que de mi tenia només alguna referència per aparicions esporàdiques a la televisió, o per alguna cosa que els devien dir els pares, o potser algun disc vell, de la dècada dels cinquanta, que encara devia córrer per casa, no? Però vaja, ha estat retrobar-se amb un home que coneixien així molt de passada, i es troben que allò que feia riure als seus avis i als seus pares, també els diverteix a ells. Sorpren veure com xicots de disset o divuit anys es recargolen de riure a la butaca amb els meus acudits».

Miguel Gila diu això per modèstia, però ell sap més bé que ningú que el seu humor és genial, i net, i profundament humà. I aquests valors els entén i aprecia qualsevol generació en qualsevol època, perquè encara l'home sap distingir i destriar el gra de la palla. □

**NOUS
PRODUCTES!
Bocinets de bacallà
i Truitetes
de bacallà**

**Preu especial
de llançament, 25% de
descompte**
~~440 PTA~~
2 BOSSES 330 PTA

Don Cubito fa bones cuineres...

"Bocinets de Bacallà" i "Truitetes de Bacallà" són dos nous productes de Don Cubito. Plens de qualitat i de sabor. Ser bona cuinera no té cap secret. Només cal fregir... i els teus fills t'els treuran de les mans.

i bones ofertes

Aprofita't ara del preu especial de llançament. Don Cubito t'ofereix aquests dos nous productes amb un 25 % de descompte!

**Don
Cubito**